

A német zenekarok saját bevételével a költségvetés 10-15 százalékát jeleníti (és csak nagyon elszigetelten magasabb), nem növelhető tetszés szerint, már kamarai költségvetési normatívákkal sem. Egyes zenekarok korlátozott terem- és ülőhelykapacitása, kisebb hatásterülete, megszokott megfizethető jegyárai és a német társadalomnak az állam kultúrtámogatásáról történelmileg kialakult tudata, nem tesznek lehetővé rövid távon bevezethető, tartós bevétel-többletet. A legtöbb német zenekarnál a sajátbevétel növelésének kérdését a költségvetési szituáció is tovább kontrahírozza: amennyiben a zenekar függetlenül privát vagy köztulajdoni jogi formájától nem tartozik az ún. költségvetési régióba (és ez jelenleg csak néhány esetben áll fenn), esetleges további bevétel csak a következő költségvetési- ill. üzleti év állami támogatásának megnyirbálásához vezet, tehát egy nagyobb aktivitásnak végül is megbüntetéséhez. A németországi zenekarok elképzelt magasabb saját bevételei tehát kényszerűen feltételeznék, hogy ezek először is az állami támogatást nem csökkentik, másodsor a zenekari költsé-

vetésben szabadon felhasználhatók és átcsoportosíthatók, és harmadszor, hogy a közpénzekekből származó támogatások jogilag kötelező érvényűek és azokat valóban ki is fizetik.

Versenyjogi korlátozások is megakadályozzák a színházak és zenekarok fenntartóinak lehetséges további direkt marketing tevékenységét. A német zenekarok adminisztrációjának viszonyítottan sokkal alacsonyabb személyzeti létszáma jelenleg már csupán technikailag is kizárja a többlet reklám- és marketing ráfordítást. A polgárok széleskörű önkéntes társadalmi kötődése a professzionális szimfonikus zenekarokhoz vagy más kulturális területhez Németországban nem szokásos, ill. ismeretlen.

A mecénás körök és baráti társaságok fontosak, mert a regionális kulturális tudat alapját teremtik meg, de ezek ugyanúgy mint maga a szponzorálás a zenekarok finanszírozásában Németországban gazdaságilag nem játszanak valóban jelentős szerepet. A német adótörvény a szponzorálást, ami eddig is csupán egyes projektek vagy események támogatását szolgálta, je-

lenleg nem teszi vonzóvá. Emellett tekintettel kell lenni arra is, hogy az igazi szponzori pénzek az amerikai zenekaroknál is csak egy relatív kis részét tették ki a bevételnek.

Az Amerikában általánosan szokásos és a zenekari finanszírozásban olyan jelentős „fund raising”-nek Németországban nincs megfelelője. A szociális állam hagyományos közfelelőssége társadalmilag mélyen gyökerezik. Kultúrpolitikailag konzervatív amerikaiak ugyan szívesen hirdetik az elvet, hogy a színházak és zenekarnak éppen úgy helyt kell állnia a „piacra” mint minden másnak. Egy közgazdasági darwinizmust hirdetnek: csak ami „eladható”, az fog túlélni. *„Ezzel szemben áll a történelmi tény, hogy a legmagasabb művészi színvonalat a nyugati civilizáció minden érájában szubvencionált pénzekkel érték el: egyházi, királyi, arisztokrata és közpénzekkel.”* (Robert Atwood: „Zur Situation des Tanzes in den USA”).

A művészet és kultúra, a színházak és zenekarok állami támogatása Németországban még hosszú távon nélkülözhetetlen marad.

CD FIGYELŐ

A Szent István Király Oratóriumkórus és a Szent István Király Szimfonikus Zenekar új CD-korongjáról

Záborszky Kálmán énekes és hangszeres együttesének műsoraira jellemző, hogy gyakran vállalkoznak monumentális kompozíciók megszólaltatására a fiatal előadók. Az külön örömdetes, hogy súlyt helyeznek a hazai szerzők darabjainak megszólaltatására, s így nem ritkán valódi csemegével szolgálnak a ritkaságok kedvelőinek. Új korongjukon három hazai különlegesség kapott helyet: Lajtha Lászlótól a *Mise* frig hangnemből, Weiner Leótól a *gordonkára, hárfára és vonószekarra szánt Románca*, valamint Ránki György öregkori remeke, a *Jézus panasza*, melyet a lübecki dóm oltárképének felirata inspirált.

A három mű azonban csak e korongon talákozott; felvételük különböző helyszíneken történt. Lajtha Miséjét 1989. november 6-án a Mátyás templomban rögzítették, 1995. február 7-i koncert emlékéért őrizi a Weiner mű (helyszín: a Nemzeti Galéria), a Ránki kompozíció megörökítésére 1991. december 9-én a Magyar Rádióban került sor. Különböző akusztikájú felvételek kerültek egymás után; ráadásul aligha lehet ideális sorrendet kialakítani, olyannyira „mások”, és olyannyira eltérő hozzáál-

lást kívánnak a hallgatótól is. Persze, nem kötelező végighallgatni a hangfelvétel-kínálat programot. Mindenesetre, a választékos tartalom sokak számára vonzó lehet; más hangfelvételek nemigen kívánkoznak összehasonlítás alapul.

Úgy értékelhetjük a kínálatot, mint lehetőséget a hazai zeneszerzés közelmúltjának alaposabb megismerésére. Igenám, de azt túlzás lenne állítani, hogy általuk behatóan megismerjük a műveket! Nem is várható el a perfekció, hiszen koncertrészletek kerültek rögzítésre. Ami pedig első megközelítéshez figyelemfelkeltő volt, nem képes méltóképp reprezentálni a kompozíciókat – tehát a szerzői „érdek” sérült!

Ugyanarról a felvételről tehát egyképpen elmondható jó is és rossz is: örömteli, hogy a Szent István Király együttesek megismerik és megismertetik közönségükkel a Tegnapi zeneszerzőinek jelentős darabjait – aki bármely koncertnek részes volt, kedves emlékei közé sorolja a felvételt. Sajnálatos viszont, hogy javítási lehetőség híján – olyasmi hagyományozódik az utókorra, ami esetlegességeivel

együtt mutatja be az előadókat. Merthogy másképp hallgatjuk az előttünk születő hangzást és másképp az örökkévalóságnak archíváltat.

Lajtha Miséjének megszólaltatása nemes vállalkozás volt akkor, s azóta se nagyon vállalkoztak a példa követésére más együttesek; de vajon kit nem zavar a kifejezés erőtlenedése időnként a vokális szólásokban – vagy éppen a *Benedictus* tétel végének bántóan hamis hegedűszólama (éppen amikor a magas regiszterben „éter” hangzást lenne hivatott kelteni!)

Intermezzo funkciót tölt be Weiner szín pompás *Románca*, pedig maga a mű ennél többre hivatott! Kitűnőek a szólisták; különösen a hárfás Polonyi Ágnes virtuozitásban gyönyörködhetünk.

Ránki György rövid lélegzetű darabja otthonosabb lenne egy szerzői albumban – de ne legyünk elégedetlenek, hiszen az egyébként ritka zenekari felvételek egyikét köszönhetjük e korongban, s ez külön érték akkor is, ha nem stúdió-körülmények között készült.

Fittler Katalin